Үндэсний ТХЗ-уудыг хэрэгжүүлэхэд чиглэсэн үзүүлэлтийн систем, түүнийг бүрдүүлэх үндсэн элементүүд ба зарчим

АНДЭЗНК-ийн Статистикийн хэлтсийн Зөвлөх Алтанхуягийн Гэрэлтуяа

Агуулга

- Гол ойлголтууд
- Үзүүлэлтийн системийн тодорхойлолт, зорилго
- Үзүүлэлтийн системийг бүрдүүлэгч элементүүд
- Үзүүлэлтийн системийн зарчмууд
- ТХЗ-ын үзүүлэлтүүдэд тавигдах шаардлага
- Дутуу мэдээллийг нөхөх нь
- ТХЗ-ын мэдээллийн урсгалын зохион байгуулалт
- Үндэсний ТХЗ-уудын үзүүлэлтийн системийг боловсруулахын тулд бид юу хийх шаардлагатай вэ?

Гол ойлголтууд

ТХЗ-уудыг үндэсний бодлогын зорилт, хөтөлбөрүүдтэй уялдуулах нь

- Энэ нь ТХЗ-уудыг үндэсний (жишээлбэл: дунд ба урт хугацааны хөгжлийн төлөвлөгөө г.м) хөгжлийн төлөвлөлт болон үндэсний ТХЗ-ын үзүүлэлтийн системийг боловсруулах ажилтай нэгтгэн уялдуулах

Өөр өөр арга замаар уялдуулж болно

ТХЗ-ийн зорилго, зорилт, дэлхийн хэмжээнд мөрдөх үзүүлэлтийн системийг өөрийн болгож, батлах

Үндэсний хөгжлийн төлөвлөлт, мониторингийн стратегийг хянахад ТХЗ-уудыг ашиглах г.м

ТХЗ-уудыг орон нутгийн хөгжлийн төлөвлөгөө, хөтөлбөртэй уялдуулах

- ТХЗ-уудыг орон нутгийн хөгжлийн төлөвлөгөө, хөтөлбөртэй уялдуулах нь
- Жишээ нь: Бүс нутаг, УБ хот, аймаг, сум, багийн түвшинд хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө, хөтөлбөрүүдтэй уялдуулна.

Үзүүлэлтийн систем гэж юу вэ?

- Багц үзүүлэлтүүдийг цэгцлэх төрөл бүрийн арга замуудын нэг хэлбэр
- Өөр өөр эх үүсвэрээс бүрдүүлсэн тоон мэдээлэлийг цэгцлэх арга
- Цуглуулсан тоон мэдээллийг хялбар бөгөөд тодорхой танилцуулах арга

ТХЗ-ын үзүүлэлтийн системийн зорилго юу вэ?

- Удирдлага, зохион байгуулалтын арга хэрэгсэл болно: Төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх стратегийг боловсруулж, нөөцийг зохих ёсоор хуваарилах

- Тайлагнах арга хэрэгсэл: Тогтвортой хөгжлийн зорилтын хүрээнд гарч байгаа ахиц дэвшлийг хэмжих

- Хариуцлагыг сахиулах хэрэгсэл: Бүх оролцогч талуудыг ТХЗ-д анхаарч ажиллахад нь түлхэц болох

- Үзүүлэлтүүдийн хоорондын хамаарал, уялдааг харуулах хэрэгсэл болох юм.

Үзүүлэлтийн системийн бүрэлдэхүүн хэсгүүд

- Үзүүлэлтийн систем нь дотроо дараах бүрэлдэхүүн хэсгүүдтэй байж болно:
  - Бүлгээр болон төрлөөр нь ангилсан хэсгүүд: Зорилга болон зорилтуудыг
  - Үзүүлэлтүүдийн талаарх тайлбар:ТХЗ-ийн үзүүлэлтүүдийн тайлбар
  - Тоон утга (суурь он, зорилтот он, жил бүрийн)
  - Мэдээг нарийвчлан задалсан түвшин (хүйс, нас, байршил, хөгжлийн бэрхшээлтэй эсэх, орлогын хэмжээ г.м)
  - Мэдээний эх үүсвэр:
    - Албан ёсны статистик
    - Захиргааны мэдээлэл
    - Бусад эх үүсвэрээс (албан бус)

Үндэсний үзүүлэлтийн систем

R.O.C. Зарчим :

Relevant /Хамаатай байх

Салбар бүрийн болон бүс нутгийн хэмжээнд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн *бодлогын* баримт бичиг, төлөвлөгөөтэй нийцсэн байх

Objective/ Бодитой байх

Төлөвлөсөн (бүх хэлбэрийн төлөвлөлтийн) зорилтууд, тэдгээрийг дүгнэх үзүүлэлтүүд хоорондоо тодорхой уялдаатай байх

Comprehensive /Төгс байх

Бүх л бодлогын баримт бичгүүд болон хүмүүсийг бүрэн хамруулсан байх ёстой.

Бүх үзүүлэлтүүд Х.Б.Т (R.O.C.) байж чадаж байна уу?

Зорилтууд нь бүх хүнд чиглэж, тэдэнд тулгарч буй асуудлуудыг шийдэхийг зорьж байгаа юу?

Зорилтууд SMART байж чадах уу?

***S**pecific-тодорхой, **M**easurable- хэмжиж болохуйц, **A**ttainable-хүрч болохуйц, **R**elevant-хамаатай , **T**ime-bound-тодорхой хугацаа заасан*

ТХЗ-ын үзүүлэлтүүдэд тавих шаардлага

- Үзүүлэлтүүд нь ТХЗ-ийн ахиц дэвшлийг дүгнэх, мониторинг хийх гол тулгуур нь

- Үзүүлэлтүүдийг нэгдсэн нэг багц гэж авч үзэх

- Тиймээс шалгуур үзүүлэлтүүд нь:
  - Үнэн зөв
  - Тогтмол
  - Цаг үеэ олсон
  - Хамааралтай
  - Тогтмол тайлагнадаг (Ихэвчлэн жилд нэг удаа тайлагнадаг г.м) байх ёстой.

Дутуу мэдээллийг нөхөх

- Шинэ үзүүлэлт боловсруулах.

Мэдээллийг цуглуулах, боловсруулах, дүн шинжилгээ хийхийн тулд Үндэсний статистикийн системд хөрөнгө оруулах шаардлагатай болно.

- Дараах мэдээлэлүүдийг харгалзаж үзэх:
  - ТББ-уудын албан бус хэлбэрээр цуглуулсан мэдээ
  - Бизнесийн түнш байгууллагуудын цуглуулсан мэдээ
  - Эрдэм шинжилгээнийн байгууллагууд, их сургуулиудын цуглуулсан мэдээ
  - Олон улсын байгууллагуудын цуглуулсан болон тооцсон тоон мэдээ
  - Олон улсын байгууллагуудын мэдээллийн сан г.м

ТХЗ-ын тоон мэдээлэлийг цуглуулах шинэлэг аргуудыг авч үзэх

- Орчин үеийн мэдээллийн технологи (гар утасны сүлжээ, GIS хиймэл дагуулын мэдээллийн систем г.м) ашиглах
- Төрийн байгууллагууд болон төрийн өмчит үйлдвэрийн газруудын мэдээллийн сантай холбох
- Бараа үйлчилгээ болон аж ахуйн нэгж байгууллагуудын олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн ангилалыг ашиглах
- “Big Data” (нэгдсэн мэдээллийн сан)-г хэрэгжүүлэх замаар албан бус мэдээллийг албан ёсны статистикийн мэдээтэй уялдуулах
- Өөр санаа байвал ….

Дэлхийн ТХЗ-ын үзүүлэлтүүдийн бүлэг

2017 оны 4 сарын 20-ны байдлаар

Бүлэг	Үзүүлэлтийн тоо	Олон улсын түвшинд хүлээн зөвшөөрөгдсөн аргачлал байгаа эсэх	Стандарт байгаа эсэх	Тоон мэдээлэл байгаа эсэх
I	82	√	√	√
II	61	√	√	X
III	84	X*	X*	X

Тэмдэглэл: * Арга зүй, стандарт боловсруулах шатанд байгаа эсвэл туршилтанд байгаа d.

ТХЗ-уудын хэрэгжилтийн явцыг дүгнэх

- Арга зүй боловсрогдсон байгаа: АНДЭЗХК-оос хоёр арга зүй санал болгосон байгаа
- ТХЗ-уудын зорилго болгон нь түүний зорилтын биелэлтийг дүгнэх нилээд хэдэн үзүүлэлтүүдийг агуулсан байдаг. Эдгээр үзүүлэлтүүдийн хэмжих нэгж өөр өөр байгаа.
- Эдгээр үзүүлэлтүүдийг нэгдсэн нэг хэмжих нэгжид шилжүүлж тухайн зорилгыг дүгнэхэд нэгдсэн индекс тооцож гаргах шаардлагатай.
- Үүний тулд үзүүлэлтүүдийн тоон утгыг стандартчлах (normalizing) шаардлагатай

ТХЗ-ын мэдээний урсгалын институцийн зохион байгуулалт

- ТХЗ-ийн мэдээний урсгалын институцийн зохион байгуулалтын талаар санал болгож буй бүдүүвчийг харах

ТХЗ-ын Үндэсний шалгуур үзүүлэлтийн системийг бий болгохын тулд юу хийх хэрэгтэй вэ?

- Дэлхийн ТХЗ-ийн үзүүлэлтийн системийг монголын нөхцөлтэй уялдуулан дахин үнэлгээ (мэдээллийн олдоц, мэдээллийн дутагдлыг тодорхойлох, эх үүсвэрүүдийг тогтоох г.м) хийх
- Одоогийн хэрэгжүүлж байгаа хөгжлийн бодлого, хөтөлбөрүүдийг үнэлэх замаар тэдгээрийг дэлхийн ТХЗ-уудын зорилго, зорилтуудтай уялдуулах
- Монгол улсад хамаарал бүхий зорилт, үзүүлэлтүүдийг тодорхойлох үүднээс сэдэвчилсэн үндэсний зөвлөлдөх уулзалтуудыг зохион байгуулах
- Үндэсний ТХЗ-ийн үзүүлэлтийн системийг боловсруулж, батлуулах

ТХЗ-ын Үндэсний үзүүлэлтийн системийг бий болгохын тулд бид юу хийх хэрэгтэй вэ?

- ТХЗ-ийн мэдээллийн урсгалын институтийн зохион байгуулалт, мэдээллийг үнэлэх систем зэргийг хамтад нь боловсруулж, батлуулах
- Батлагдсан үндэсний ТХЗ-ын үзүүлэлтийн систем, ТХЗ-ийн мэдээллийн урсгалын институтийн зохион байгуулалт, мэдээллийг үнэлэх систем зэргийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны нарийвчилсан төлөвлөгөө боловсруулах
- Мэдээллийг цуглуулах, боловсруулах, дүн шинжилгээ хийх, тайлагнах чиглэлээр Үндэсний статистикийн системийг бэхжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төсвийг тооцох

ТХЗ-ын Үндэсний үзүүлэлтийн системийг бий болгохын тулд бид юу хийх хэрэгтэй вэ?

- Ажлын уялдаа, холбоог сайжруулах:
  - Яамд, газар, агентлагуудын хооронд
  - Тухайн яам, газар, агентлагуудын дотор газар, хэлтсүүдийн хооронд
  - Монгол Улсад ТХЗ-ын чиглэлээр хэрэгжүүлж буй олон улсын байгууллагуудын төсөл, хөтөлбөрийн ажлын чиглэлийг уялдуулах
- Батлагдсан үндэсний ТХЗ-ын үзүүлэлтийн систем дээр тулгуурлан дэвшүүлсэн зорилтууд болон үзүүлэлтүүдийн хоорондын уялдаа холбоог олон талт оролцоог хангасаны үндсэн дээр тодорхойлох

Баярлалаа!